

הברכה על מי פירות ומי שלקות

שוע"ר סי' קנח

ד אין נקרא משקה בלשון התורה אלא ז' משקים, שהם המים והיין והשמן...
ה שאר כל מי פירות, אפילו במקום שרגילין לעשות משקים לשתיה מסחיטת איזה פירות, שהוא חשוב כמשקה לענין שבת, אינו נקרא משקה לענין טומאה.

סדר ברכת הנהנין פ"ז

יא כל הפירות שסחטן להוציא מימיהם, אין מימיהם חשובים כמותם לברך עליהם בורא פרי העץ, אלא מברכים עליהם שהכל ... חוץ מזיתים וענבים שהמשקה היוצא מהם כמותם, וראוי לברך עליהם בורא פרי העץ.

אלא שהיין מפני חשיבותו גורם ברכה לעצמו ברכה מבוררת ופרטית יותר והיא בורא פרי הגפן, והשמן אינו מברך עליו כלל כששותהו לבדו, מפני שהוא מזיק לו ... אלא אם כן חושש בגרונו ושותהו לרפואה מעורב בשאר משקין, שאף על פי שהשמן מועט הוא עיקר שמכוין בו לשתותו לרפואה, ולכן מברך עליו בורא פרי העץ ופוטר את המשקה שהוא טפל אליו.

יב כל הפירות, אפילו זיתים וענבים, ששראן או בישלן במים, אף על פי שנכנס טעם הפרי במים אינו מברך על אותם המים אלא שהכל נהיה בדברו ... במה דברים אמורים בפירות שדרכם להאכל חיין, אבל מיני ירקות שדרך אכילתם על ידי בישול, מי בישולם כמותם, שעל דעת כן נוטעים אותם לאכול גם מימיהם עמהם או עם פת, ולא יצאו מתורת אוכל לגמרי, לפיכך מברכים עליהם ברכת הירקות אף אם בא לשתותם בפני עצמם.

ויש אומרים שכל הפירות מי בישולם או שרייתם כמותם ומברך עליהם בורא פרי העץ אם בא לשתותם בפני עצמם, כיון שעיקר בישול המים בשביל הפירות ויש להמשקה טעם הפרי.

והלכך לכתחלה יברך על המרק שהכל ויוצא לדברי הכל. אבל אם אכל מתחלה הפרי ובירך עליו בורא פרי העץ ואחר כך בא לשתות המרק, לא יברך על המרק שהכל, כי שמא נפטר כבר בברכת בורא פרי העץ, על כן טוב שישתה דבר אחר תחלה לברך עליו שהכל.

יג וכל זה לצאת ידי ספק ברכה ראשונה, אבל בספק ברכה אחרונה, כגון מי שריית או בישול צימוקים או תאנים, או שאר פירות משבעת המינים שברכתם האחרונה היא מעין ג', וכששותה המרק לבדו יש להסתפק אם יברך מעין ג' או בורא נפשות רבות, לא ישתה כשיעור אלא תוך הסעודה, או יאכל פרי מז' המינים (כשיעור) וגם ישתה מים (כשיעור) כדי שיצטרך לברך מעין ג' וגם בורא נפשות רבות.

יד וכל זה כששראן או בישלן על דעת לאכלן עם מימיהם, שאז תורת מרק עליהם. אבל אם שראן או בישלן לשתות מימיהם לבדם, אין שם מרק עליהם אלא שם משקה, ולדברי הכל מברך עליו שהכל נהיה בדברו ובורא נפשות רבות. ולכן מברכין על מים מבושלים עם עלים (שקורין טיי"א), או על מי שריית תותים ותפוחים (שקורין עפ"ל קוואס או יאגיד"ס קוואס), שהכל נהיה בדברו (וכן על שתיית הקאו"י).

טו וכן מרק של כל מעשה קדרה מחמשת המינין, אין המרק נחשב כתבשיל לברך עליו בורא מיני מזונות אם בא לשתותו בפני עצמו, אלא אם כן בשלו כדי לאכול התבשיל, אבל אם עיקר הבישול בשביל המרק לבדו, כמו שמבשלין שעורים לחולה לשתות המרק, מברכים עליו שהכל נהיה בדברו. ומטעם זה מברכים על שכר שעורים שהכל נהיה בדברו, ולא בורא מיני מזונות.

טז אם עיקר הבישול בשביל המרק, בין במיני קטניות בין במיני דגן, מברכין עליו שהכל, אף אם אוכל גם כן התבשיל עמו, ואינו טפל אליו כלל ואינו נפטר בברכתו. אלא לעשות על צד היותר טוב ראוי לברך תחלה על המרק ולשתות ממנו מעט בפני עצמו, ואחר כך יברך על התבשיל, אם הוא מין דגן. אבל אם הוא מיני קטניות לא יברך על התבשיל כלל, לפי שהוא טפל אל המרק ונפטר בברכתו, כיון שעיקר הבישול בשבילו. וכן בפירות שעיקר בישולם לצורך המרק.

יז ואפילו אם המאכל הוא מין דגן אינו נחשב עיקר לפטור המרק בברכתו, לפי שאף מין דגן עצמו שנעשה רך וראוי לשתיה כמרק אין מברכין עליו בורא מיני מזונות.

שוע"ר סי' שכ

א הסוחט זתים להוציא מהם שמן, או ענבים להוציא מהן יין, חייב ... אבל שאר פירות, מותר לסחטן מן התורה להוציא מימיהם, מפני שכל מי פירות אין עליהם תורת משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים לבד ... ומדברי סופרים אסור.